

DET RÄTTVISA BIBLIOTEKET

och informationen

eller ska vi verkligen förmedla all information alltid

–ett test i tiden

"Biblioteken förmedlar all den information som medborgarna vänder sig till biblioteken för att få fram."

"I själva verket kan man hävda att just Artikel 19 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna uttrycker det som är kärnan i biblioteksarbetet – att säkra medborgarnas fria tillgång till den information de har behov av, därför att tillgång till och förmedling av information är hörnstenar i de mänskliga rättigheterna."

Dessa stora förpliktigande ord ur Jan Ristars artikel i bis 1/99 kan synas självklara, men vid närmare eftertanke är de snarare absurda, så länge begreppet information inte avgränsas och definieras.

Det har skrivits tjocka böcker om informationsbegreppet och producerats en mängd mer eller mindre informativa artiklar i ämnet. Allt mycket riktigt, klokt och välanalyserat, men fjärran från vardagen.

Därför detta debattinlägg i form av en uppföljare till det tidigare publicerade rättvisetest, www.bok-form.se/bis.

Vad skulle du som bibliotekarie göra i följande situationer?

1. *Medelålders rödbrusig man begär att få en ritning på en hembränningsapparat.*

1. Ta fram en ritning på Internet
- x. Tala om att eftersom hembränning är olagligt tillhandahåller inte biblioteket ritningar.
2. Söka efter en "kulturhistorisk" ritning i någon gammal skrift

2. *Ung förhoppningsfull gosse vill ha receptet på CocaCola.*

1. Sätter gossen att leta på Internet
- x. Ger honom en monografi om företaget i fråga.
2. Talar om att receptet är en affärshemlighet.

3. *Kön vid disken växer oroväckande. De tre närmaste, oklart i vilken ordning de kommit dit, har följande informationsbehov, vem ska prioriteras?*

1. Hur fixar men en hotmailadress
- x. Hur chattar man
2. Hur hittar jag kommunens hemsida

4. *Ett antal ungdomar har lämnat förslag på att biblioteket ska prenumerera på en nynazistisk tidskrift. Vad göra?*

1. Prenumerera
- x. Neka genom att hänvisa till bibliotekets urvalsprinciper
2. Slänga förslaget i papperskorgen och hoppas att de inte återkommer.

5. *Den serbiska föreningen firar jubileum och har sedan länge bokat utställningsutrymme i biblioteket. När det är dags för utställningen har 200 kosovoalbanska flyktingar just anlänt till hotellet tvärs över gatan. Vad göra?*

1. Vädja till föreningen att avstå
- x. Rådgöra med polisen och låta dem avgöra
2. Fullfölja den ursprungliga planen och hoppas inget händer

6. *Ytan och tiden är begränsad, en av dessa utställningar måste väljas:*

1. Planförslag angående motorvägsbygge som kommer att påverka kommunen radikalt
- x. Utställning om situationen i Östtimor producerad av en lokal solidaritetsgrupp
2. Alla elever i en klass i SFI-skolan har gjort varsin skärm om sina hemländer och sin flyktingsituation.

7. *Biblioteket har ett par tre pc-tidskrifter men bara en om Mac. Brukare kräver dels att det ska var lika många om Mac, dels att man bör ha betydligt fler datatidskrifter överhuvudtaget. Men budgeten är begränsad så man väljer att:*

1. Säga upp pc-tidskrifter så att de balanserar Mac-utbudet
- x. Säga upp tio smala kulturtidskrifter som ingen begärt och satsa på datatidskrifter.
2. Sluta abonnera på SOU för att kunna möta efterfrågan vad gäller IT i tryckt och digital form

8. *Liten flicka har köpt ett mycket udda husdjur och undrar hur det ska skötas. Svårt att hitta något om det, hur göra:*

1. Hänvisa henne tillbaka till den hon köpt djuret av

- x. Kontakta någon Zoo-affär
 - 2. Lägga någon timme på att leta i alla upptänkliga källor
9. *Äldre dam påbörjar en lång diskussion om huvudpersonen i Elstads romanserie, medan kön av studerande växer:*
- 1. Ägna sig helhjärtat åt samtalet med damen
 - x. Kasta menande blickar på kön bakom för att få henne att avsluta
 - 2. Be att få beta av kön och sedan återkomma
10. *Medelålders kvinna vill ha alla Sidney Sheldons romaner, som biblioteket av kvalitetsskäl inte köpt in.*
- 1. Säger beklagande att de har vi tyvärr inte haft pengar att köpa.
 - x. Säger att de inte uppfyller bibliotekets kvalitetskrav
 - 2. Erbjuder utlån av "privata" ex
11. *Skinnskalle vill ha hjälp att hitta historierevisionisternas webplatser.*
- 1. Hänvisar till att biblioteket inte tillhandahåller material som är ovederhäftigt och rasistiskt
 - x. Visar även alternativa mer vederhäftiga webplatser
 - 2. Tar fram önskad information utan kommentar
12. *Upprörda invandrarföräldrar klagar på att de böcker barnbibliotekarien rekommenderar är omoraliska och innehåller sexskildringar.*
- 1. Gör ett annat urval
 - x. Föreslår barnen att läsa böckerna i skolan och biblioteket
 - 2. Tar ingen hänsyn till föräldrarnas synpunkter.

Någon i princip rätt rad finns inte utan det beror på vilken information man anser att det är bibliotekets uppgift att tillhandahålla. Rätt slutsats däremot är att *bibliotek är att välja*. Bibliotek är vad någon väljer att det ska vara, vilket urval av information och tjänster som förmedlas. Givetvis kan detta urval inte vara mer än till en viss del efterfrågestyrt, ty man kan ju inte fråga efter det man inte känner till och vem kan påstå sig vara välinformerad om information annat än den som jobbar professionellt med det, bibliotekarier t.ex.

Det informationsbegrepp som finns underförstått i alla vackra ord om biblioteket och yttrandefriheten och dess koppling till det fria informationsflödet är förmodligen det som BiS har försökt formulera i sin plattform::

Enligt BiS är det bibliotekets uppgift att bevara och vidareutveckla demokratin genom att

stödja yttrandefriheten och garantera tillgången till information som grund för opinionsbildning och samhällskritik.

utgöra en offentligt finansierad och demokratiskt styrd institution som utvecklas i dialog med brukare och närsamhälle.

arbeta uppsökande, läsfrämjande och vägledande i första hand för dem som riskerar att hamna på fel sida om den växande informationsklyftan

aktivt erbjuda information och litteratur som utgör komplement och alternativ till det kommersiellt gångbara.

Ingrid Atlestam
bis nr 2/99

LÄS MER bis!!!!

- **Adress, prenumeration:** bis c/o Karin Fagerberg,
- **Tel** 08-659 52 89
- **E-post** karin.fagerberg@chello.se
- Prenumeration 150
- Institutioner 180
- Medlemskap, inkl pren 180 Postgiro 33 53 16-6 För mer information se www.bok-form.se/bis